

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТОЛЕРАНТНОСТІ ТА ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКА

*О. С. Власюк,
аспірант кафедри
загальної, вікової та практичної психології,
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка*

Сучасне суспільство має на меті виховання підростаючого покоління на засадах громадської відповідальності, толерантності, взаєморозуміння, високого рівня розвитку культури та здоров'я особистості. Функціонування та прогресивний розвиток України, як демократичної, соціальної та правової держави ставить перед особою завдання глибокого усвідомлення явищ правової дійсності на всіх етапах становлення громадянського суспільства.

Так, з метою зміцнення миру та демократії на національному та міжнародному рівнях 16.11.2015 р. держави-члени Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури підписали Декларацію принципів толерантності, беручи на себе зобов'язання сприяти формуванню психології толерантності та ненасильства, як «необхідної умови миру та соціально-економічного розвитку всіх народів» [1]. Саме тому реалізація основних положень Декларації принципів толерантності вимагає від членів суспільства сприйняття та розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, форм самовираження людської особистості, а також поваги до основних прав і свобод людини та громадянина.

Проблема утвердження ідеалів толерантної особистості є необхідною вимогою у процесі становлення ціннісних орієнтацій підлітків як учасників суспільних відносин в майбутньому та є фундаментальною засадою у забезпеченні функціонального розвитку психологічного здоров'я особи.

Поняття «толерантності» є предметом дослідження широкого кола науковців. На думку, Яланської С. П., толерантність особистості проявляється у доброзичливому та терпимому ставленні до оточуючих і навколишніх подій, що не порушують прав людини й не завдають шкоди авколишньому середовищу [2, с. 72].

На відміну від соціальних норм, що встановлюють та рекомендують певні правила належної поведінки в суспільстві, толерантність

зкладається на «особистісному рівні» як бажання й готовність формування позитивних відносин, відкритість до сприйняття багатогранності проявів людської особистості. Толерантне ставлення є фактором гармонійного розвитку особистості та забезпечує гуманістичне підґрунтя побудови міжособистісних стосунків і світосприйняття [3, с. 326].

На думку Яреми М. Ю., психологічне здоров'я є динамічною сукупністю психічних властивостей, що забезпечують гармонію різними сторонами особистості людини, а також між людиною та суспільством, можливість повноцінного функціонування людини в процесі життєдіяльності [4, с. 106].

Оскільки, підлітковий вік характеризується інтенсивними перетвореннями у всій психічній сфері підлітка, а також активним формуванням моральних переконань та самосвідомості, формування толерантної поведінки підлітка, з опором на правові настанови та мотиви правової поведінки, виступає пріоритетним завданням будь-якого прогресивного суспільства, що водночас є своєрідним показником нормального стану психологічного здоров'я особи.

Разом з цим, аксіологічний компонент психологічного здоров'я підлітка передбачає не тільки усвідомлення підлітком своєї цінності та унікальності, а також конструювання в мисленнєвій діяльності підлітка наслідків своєї поведінки в соціумі.

Оскільки виховання є найефективнішим засобом запобігання проявам нетерпимості, виховання в дусі толерантності починається з прищеплення підліткам знань про їхні права, свободи та обов'язки, сприяння розвитку високої правової культури та застосування активної творчої ролі правосвідомості у вольовій та свідомій поведінці особистості.

У працях Мириманової М. М. толерантність розглядається з точки зору психофізичної стійкості до несприятливих дій та виступає показником чутливості індивіда до негативних чинників. Якщо певні дії завдають шкоду психологічному або фізіологічному здоров'ю людини, то мова йде про низьку толерантність суб'єкта до цього впливу. Як зазначає Мириманова М. М., розуміння толерантності взаємопов'язане із психологічною стійкістю будь-якої особистості як системи [5, с. 109].

Отже, толерантність виступає однією з визначальних характеристик у вихованні підлітка, розвитку його здібностей до самообмеження, критичної оцінки явищ дійсності, та тісно пов'язана із психологічним здоров'ям особи. Водночас, толерантне ставлення до себе та оточуючих,

гармонійна поведінка особистості формують стійке психологічне здоров'я та є запорукою становлення зрілої особистості підлітка у майбутньому.

Література

1. Декларация принципов терпимости, утверждена резолюцией 5.61 Генеральной конференции ЮНЕСКО от 16 ноября 1995 года, [Электронный ресурс]. - Режим доступа: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_503 (дата звернення 22.10.2019).- Назва з екрана.
2. Яланська С. П. Психологія формування толерантного середовища в умовах нової української школи / С. П. Яланська, Н. М. Атаманчук // Наука і освіта. – 2017. – № 1. – С. 71–75.
3. Кравченко І.А. Значення толерантності в особистісно-професійному розвитку майбутнього психолога/ І.А. Кравченко// Вісник післядипломної освіти. – 2011. – №3. – С. 324-331.
4. Ярема Н. Ю. Психологічне здоров'я особистості / Н. Ю. Ярема // Юридична психологія. - 2015. - № 2. - С. 106-115.
5. Мириманова М.М. Толерантность как проблема воспитания/ М. М. Мириманова // Развитие личности. – 2002. – №2. – С. 104-115.

ВНУТРІШНІ ТА ЗОВНІШНІ ЧИННИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗДОРОВ'Я

Н. Ю. Волянюк,

доктор психологічних наук, професор,

Г. В. Ложкін,

доктор психологічних наук, професор,

Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського

Здоров'я як складний, системний феномен, окрім медичного, розглядається на різних рівнях: філософському, соціальному, психологічному, професійному та ін. Це пов'язано, перш за все, з сутністю людини як біологічного індивіда та соціального суб'єкта. Психологічний ракурс розгляду здоров'я зумовлений тим, що хвороба може бути викликана безліччю факторів: біологічного (генетика, віруси, травми), психологічного (поведінка, переживання, вплив) та соціального (сім'я,